

Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie
Sveikatos apsaugos ministerijos

Viena iš seniausių Pasaulyje žinomų ligų – tuberkuliozė

Parengė NVSC Klaipėdos departamento

Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus vyriausioji specialistė

Orinta Kasperavičiūtė

Tuberkuliozė

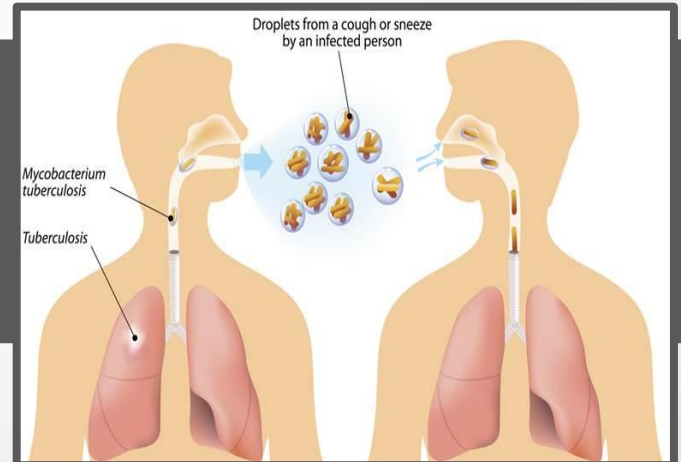
- Infekcinė liga;
- **Pagrindinis sukėlėjas** – tuberkuliozės mikobakterija (*Mycobacterium tuberculosis*);
- **Plitimas** – per orą su dalelėmis;
- **Pagrindinis infekcijos šaltinis** – žmogus, sergantis atvira plaučių tuberkuliozės forma;

Užsikrėtimas

Gimimas su sveikais plaučiais

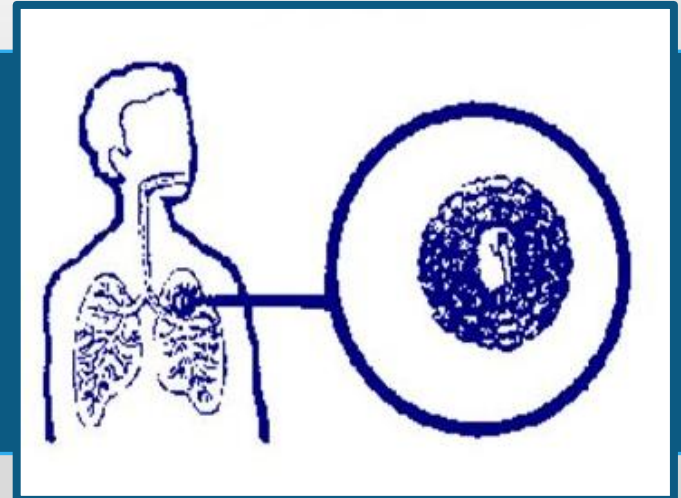

Mikobakterijų patekimas į plaučius kontaktuojant su sergančiuoju atvira tuberkuliozės forma asmeniu

Užsikrėtęs žmogus:

- Neturi jokių požymių
- Normaliai jaučiasi
- Neužkrečia kitų asmenų
- Galima teigiama tuberkulino reakcija
- Normali krūtinės ląstos rentgenograma

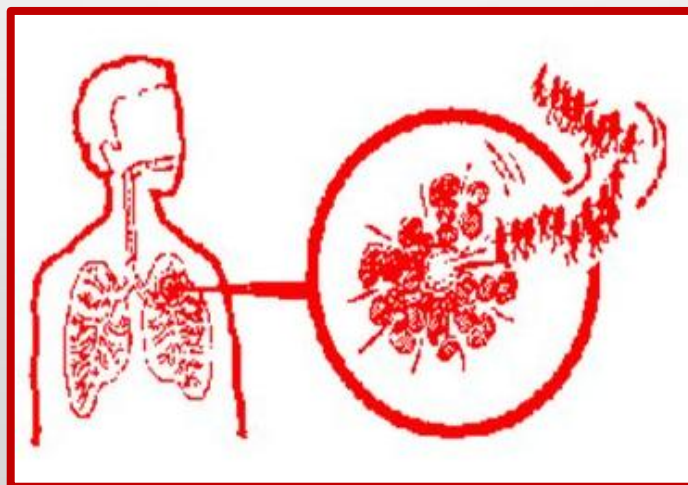

- **Ne visi asmenys, turėję kontaktą su tuberkulioze sergančiu asmeniu, užsikrečia.** Asmenys gali būti užsikrėtę tuberkuliozės sukėlėju, tačiau manoma, kad gyvenimo eigoje iš užsikrėtusių asmenų suserga **apie 10 proc.**
- **Užsikrėtus, bet nesergant tuberkulioze, kai nepasireiškia klinikiniai simptomai, asmuo neplatina sukėlėjo ir nėra pavojingas aplinkiniams.** Ar susirgs mikobakterijomis užsikrėtęs asmuo, didele dalimi priklauso nuo jo imuniteto.

Susirgimas

Imuninės sistemos nusilpimas:

- Imunosupresantų vartojimas
- ŽIV infekcija
- Prasta mityba, badavimas, mažas kūno svoris
- Alkoholis, rūkymas
- Kitos lėtinės ligos
- Senėjimo procesai

Per kiek laiko nuo kontakto susergama tuberkulioze?

- Rizika susirgti aktyvia TB forma po užsikrėtimo yra didžiausia per pirmuosius 2 metus, **tačiau bakterijos gali būti organizme daugelį metų, kol išsivysto aktyvi liga.**
- Daugelis užsikrėtusių žmonių niekada nesuserga aktyvia liga.

KAIP NEUŽSIKREČIAMA?

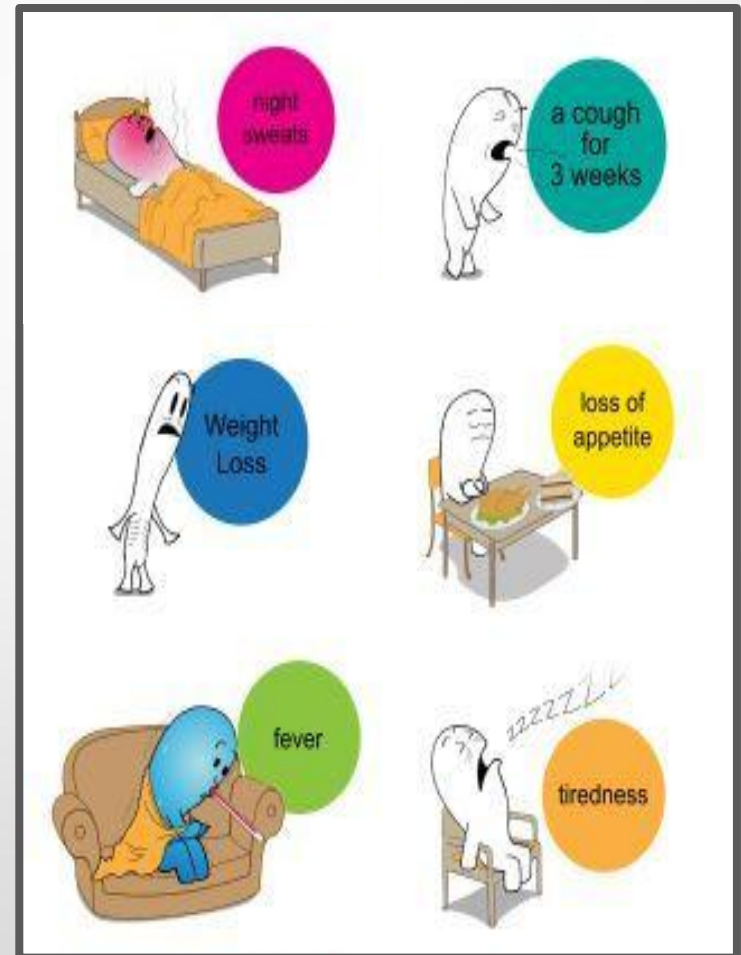
Tuberkuliozė neplinta per:

- rankos paspaudimą;
- maistą ar vandenį;
- buities daiktus ar paviršius;
- lytinius santykius.

Asmuo, sergantis atvira plaučių tuberkuliozės forma

- Sunkus kosulys (3 sav. ir ilgiau)
- Skausmas krūtinėje
- Skreplių (su krauju) atkosėjimas
- Silpnumas, nuovargis
- Svorio kritimas
- Apetito stoka
- Karščiavimas
- Naktinis prakaitavimas

Specifinė profilaktika – BCG skiepas

Suaugusieji asmenys paprastai nėra skiepijami nuo tuberkuliozės BCG vakcina, nes ji mažiausiai efektyvi suaugusiųjų amžiuje.

Kam taikomas?

- **Naujagimiams** – daugelyje šalių, įskaitant Lietuvą, BCG vakcina skiepijami naujagimiai, ypač jei yra didelė TB rizika. Naujagimiams ir kūdikiams bei vaikams iki 5 metų TB yra pavojinga dėl pilnai nesusiformavusio imuniteto.
- **Žmonėms, turintiems didesnę užsikrėtimo riziką** – pvz., sveikatos priežiūros darbuotojams ar tiems, kurie gyvena didelio sergamumo regionuose.

Kitos priemonės

Patalpų
vėdinimas ir
ventiliacija

Imuninės
sistemos
stiprinimas

Krūtinės ląstos rentgenogramos atlikimas

Dėl darbo srities:

- maisto gamyba ir realizavimas,
- sveikatos priežiūros veikla,
- vaikų mokymas,
- paslaugos gyventojams.
- **1 k./metus**

Dėl artimo sąlyčio su sergančiuoju:

- NVSC padalinio specialistai informuoja apie buvusį kontaktą,
- išrašomas siuntimas pas šeimos gydytoją sveikatos patikrinimui.

Rizikos grupių:

- sergantis priklausomybės ligomis,
- esantis laisvės atėmimo vietoje,
- uždarytų kolektyvų gyventojai,
- sergantis onkologinėmis ligomis,
- sergantis kitomis lėtinėmis ligomis
- **1 k./metus**

Savo
noru

Tuberkulino
mėginių
atlikimas 6-7 m.
amžiaus vaikams
ir kitiems rizikos
grupėms
priklausantiems
vaikams

Veiksmai po nustatyto kontakto

- Kreiptis į šeimos gydytoją dėl sveikatos patikrinimo nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo atvejo išaiškinimo (*ASPI siunčiamas NVSC siuntimas dėl rentgeno arba tuberkulino mėginio atlikimo*);
- Stiprinti imunitetą, valgyti pilnavertį maistą, nebadauti, dažniau ir ilgiau būti gryname ore;
- Reguliariai profilaktiškai tikrintis sveikatą;
- Atsiradus ligos požymiams, kreiptis į šeimos gydytoją ir pranešti (priminti) apie turėtą kontaktą.

Stigma ir duomenų apsauga

- Tuberkulioze susirgti gali kiekvienas.
- Susirgimas tuberkulioze nerodo socialinių ar higieninių įgūdžių stokos.
- Sergantis asmuo negali būti kaltinamas dėl savo susirgimo ar dėl kitų asmenų užkrėtimo (kai užkrėtimas nebuvo kryptingas).
- Sergantis asmuo po ligos grįžta į įprastą veiklą.

Lietuvoje galiojantys teisės aktai **gina visų pacientų teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą**, t.y. visa informacija apie paciento (ligonio) buvimą sveikatos priežiūros įstaigoje, gydymą, sveikatos būklę, diagnozę, prognozes ir gydymą, taip pat visa kita asmeninio pobūdžio informacija apie pacientą turi būti laikoma konfidencialia.

Dėl klausimų ir informacijos

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie
Sveikatos apsaugos ministerijos
Klaipėdos departamento Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus
vyriausioji specialistė Orinta Kasperavičiūtė

el. p. orinta.kasperaviciute@nvsc.lt